

УДК 378.011.3.02:745/749

Андрій Цина
(Полтава, Україна)

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННЮ ВИРОБІВ

Представлені результати перевірки ефективності педагогічних технологій особистісно орієнтованого навчання студентів дизайн-проектуюванню виробів. Виявлена динаміка зростання рівнів компетентності з дизайн-проектуювання відповідно до перевірених практикою особистісно орієнтованих освітніх технологій.

***Ключові слова:** дизайн, проектування, педагогічні технології, особистісно орієнтоване навчання, компетентність.*

The results of checking the effectiveness of pedagogical technologies of personally oriented teaching students for designing products are presented. The dynamics of the development of competence levels with design-design in accordance with proven practice of personally oriented educational technologies is revealed.

Key words: design, design, pedagogical technologies, personally oriented learning, competence.

Один із визначальних стратегічних напрямів створення загальноєвропейського простору вищої освіти передбачає необхідність поліпшення методик навчання відповідно до прагнень і можливостей громадян. Предметом вивчення сучасної європейської педагогіки стало створення освітніх систем, орієнтованих на всебічний розвиток особистості, яка розуміється як конкретна цілісна людська індивідуальність у єдності її природних і соціальних якостей. Цей напрямок в освіті названо особистісно орієнтованим навчанням.

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

Існує певна залежність ефективності підготовки студентів до дизайн-проекування від упровадження в неї ідеї особистісно орієнтованого підходу. Однак, як засвідчує аналіз її сучасного стану, досі не існує теорії та методики дизайн-освіти, побудованої на засадах цієї ідеї, хоча багато науковців підготували підґрунтя для такої організації професійної підготовки студентів, розглядаючи її в контексті визначення змісту та методики професійної підготовки фахівців дизайн-освітньої галузі (Є. Антонович, О. Дем'янчук, М. Криволапов, М. Курач, В. Мадзігон, Л. Оружа, Л. Оршанський, В. Прусак, І. Савенко, В. Сидоренко, В. Слабко, Ю. Срібна, А. Терещук, В. Тименко, Б. Тимків, В. Титаренко, О. Трошкін, О. Фуреа, О. Фурса, В. Шпільчак).

Практика засвідчує невідповідність рівня навчання дизайн-проекуванню студентів соціальному замовленню суспільства. Існує протиріччя між потребами навчальних закладів в удосконаленні дизайн-проектної підготовленості студентів до рівня вимог суспільства і недостатньою розробленістю в педагогічній науці концептуальних підходів до ефективного пояснення і прогнозування особливостей адаптації цієї підготовки до потреб і можливостей кожної особистості.

Подолання цієї суперечності обумовило мету статті в дослідженні ефективності навчання студентів дизайн-проекуванню на засадах перевірених практикою особистісно орієнтованих освітніх технологій формування професійної готовності на основі поступового зростання їх навчально-професійної самостійності, саморегуляції і адаптації.

Педагогічні технології дизайн-освіти майбутніх фахівців ми розглядаємо відповідно до оволодіння ними нормативними вимогами освітнього простору педагогічного ЗВО, самостійною освітньо-професійною діяльністю, притаманними для цього простору особистісно-професійними якостями.

Види педагогічних технологій навчання дизайн-проекуванню ми визначаємо за концептуальними засадами розвитку особистісної зрілості.

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

Аналіз наявних концепцій розвитку зрілості особистості, із погляду їхньої результативності для науково-методологічного обґрунтування та прогнозування успішної дизайн-освіти майбутніх фахівців, дає змогу згрупувати ряд педагогічних технологій навчання дизайн-проектуванню, цільові орієнтації яких визначаються цими концептуальними засадами. Наукове обґрунтування педагогічних технологій дизайн-проектування спирається на характерні ознаки розвитку особистісної зрілості.

Далі розкриємо цільові орієнтації та методичні основи педагогічних технологій дизайн-проектування, згрупованих за провідними ознаками зрілості особистості.

Формування нових особистісно-професійних якостей шляхом впливу освітньо-професійного простору на особистість (за соціально-психологічною теоретичною концепцією розвитку особистості А. Петровського [8]). *Модель занурення у часі* як технологія тривалого вивчення однієї чи декількох навчальних дисциплін запропонована М. Щетиніним [9]. «Занурення» передбачає навчання однієї навчальної дисципліни від 2 до 9 днів, концентруючи на ній увагу студентів і чергуючи навчання із релаксаційними заняттями фізкультурою й естетичними дисциплінами. Різновидом моделі занурення є *евристичне проектне занурення* (А. Хуторський), спрямоване на створення евристичних освітніх ситуацій із продукування студентами особистих освітніх продуктів: ідей, гіпотез і проектів [10].

Формування визначеності норм поведінки одержанням задоволення не лише від досягнення мети, а іноді й від самого процесу діяльності (гуманістичний напрям в теорії особистості А. Маслоу). Створення, за *технологією педагогіки співробітництва*, умов, де навчання дизайн-проектуванню сприймається майбутніми фахівцями як привабливе випробовування, забезпечується спільною дизайн-освітньою діяльністю не лише у зоні досягнених ними можливостей, а й у зоні їхнього найближчого

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

розвитку, сприяючи досягненню найвищих освітніх результатів [2; 6]. Залучення майбутніх фахівців до процесу власної дизайн-освіти можна здійснювати, за індивідуальним підходом Ш. Амонашвілі, шляхом встановлення творчої та пізнавальної атмосфери, перетворюючи заняття у провідну форму колективного духовного життя, щоб сама форма навчального матеріалу викликала у майбутніх фахівців пізнавальну естетику, спонукала до розкриття та спроби власних інтелектуальних сил [1].

Оптимізм у сприйнятті дійсності на засадах багатства суб'єктивного особистісного досвіду (гуманістичний напрям у теорії особистості А. Маслоу). Здатність на свідомий та відповідальний вибір у різних дизайн-освітніх ситуаціях проголошується *особистісно-орієнтованими технологіями* однією зі складових унікальної цілісної особистості майбутнього фахівця.

Визнання пріоритету загальнолюдських цінностей, спрямованість на збереження та виховання духовної культури виступає цільовою орієнтацією групи *технологій емоційно-образного виховання* Д. Кабалевського [3], В. Кірюшина [4] та Б. Неменського [7]. Цілеспрямована організація духовної дизайн-освітньої діяльності майбутніх фахівців і формування досвіду естетичних переживань є завданням на порядок складнішим, ніж організація практичної чи розумової діяльності студентів на заняттях.

Дизайн-проекування спрямоване на формування у процесі сприйняття художніх образів суб'єктивного досвіду почуттів і переживань, які майбутні фахівці відкривають у собі, авторах художніх творів та інших людях. Освітній простір ЗВО є простором розвитку загальної культури, де мистецтво розглядається як досвід відносин зі зрілого сприйняття та розуміння прекрасного, створення художніх образів і передачі цього досвіду іншим.

Основою технології емоційно-образного виховання є розвиток можливостей правої півкулі головного мозку, яка є відповідальною за всю емоційну сферу особистості. Сприйняття художніх образів цією частиною

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

мозку впливає на розвиток багатства суб'єктивних зорових і вербальних образів особистісного досвіду з опорою на наочно-образне мислення.

Розвиток духовної культури особистості здійснюється шляхом формування досвіду відносин зрілого сприйняття та розуміння прекрасного під час вивчення соціально-гуманітарних дисциплін та створення художніх образів і передачі набутого досвіду іншим при вивченні дисциплін дизайн-освіти студентами творчих спеціальностей.

Ефективність застосування обґрунтованих педагогічних технологій у розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів визначається особистісними якостями, професіоналізмом викладацького складу ЗВО та володінням технікою суб'єкт-суб'єктної взаємодії з усіма учасниками освітньої діяльності.

Дослідно-експериментальна перевірка ефективності особистісно орієнтованого навчання студентів дизайн-проекуванню виробів виявила результати успішності і якості навчання студентів випускних курсів, які дають можливість зробити висновок про стабільне їх зростання в експериментальних групах, навчання яких дизайн-проекуванню мало особистісно орієнтовану спрямованість. Середній приріст оцінок у порівнянні з контрольними групами становив 0,4 бала за національною шкалою, а якість підготовки зросла в середньому на 8%.

Порівняння результатів навчання дизайн-проекуванню контрольних і експериментальних груп на завершальному етапі експерименту виявило у 16,2% студентів-випускників компетентність, яку було оцінено на відмінно (рівень А за шкалою ЄКТС). У контрольних групах кількість студентів відмінного рівня підготовленості до дизайн-проектної діяльності була майже втричі меншою: 5%.

Суттєвість різниці між середніми результатами рівнів дизайн-проектної компетентності студентів експериментальних і контрольних груп говорить про значущість розбіжностей, обумовлену експериментальними факторами і

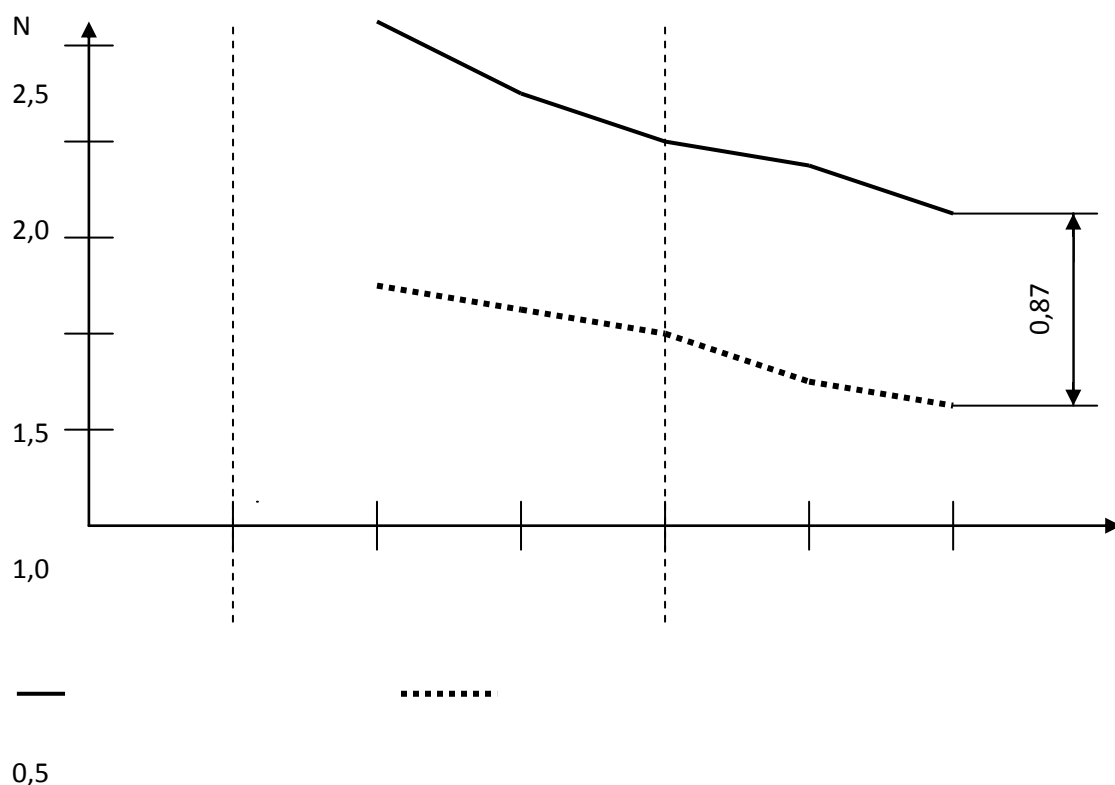
*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

дає змогу визнати, що між впровадженими особистісно орієнтованими педагогічними технологіями навчання студентів дизайн-проектуванню і рівнем їхньої дизайнерської компетентності існує дієвий зв'язок.

Оцінювання дизайн-проектної компетентності студентів контрольних груп, де дизайн-освітня діяльність здійснювалася за традиційною методикою, за допомогою коефіцієнтів адаптації [2, с. 203] була виявлена досить низька узгодженість середніх значень рівнів сформованості у студентів дизайн-проектних компетентностей з необхідними рівнями їх прояву в матрикулі фахівця.

Для студентів експериментальних груп, навчання яких дизайн-проектуванню мало особистісну спрямованість, характерною була несуттєва відмінність і достатня схожість середніх рівнів сформованості дизайн-проектних компетентностей з вимогами до рівнів вияву цих компетентностей в матрикулі професії фахівця. Це свідчить про несуттєвість відмінності і близькість рівнів прояву дизайн-проектних компетентностей студентів до вимог матрикула фахівців.

Якщо в контрольних групах середні відхилення N рівнів вияву студентами дизайн-проектних компетентностей від матрикулу фахівця за період професійної підготовки у ЗВО зменшилися з 2,53 до 1,57 балів, то в експериментальних групах такі зміни відбулися в межах суттєво менших відхилень: з 1,26 бала на другому курсі до 0,7 бала на випусковому курсі (Рис. 1). Виявлена негативна динаміка змін свідчить про більш значущу успішність в оволодінні дизайн-проектними компетентностями студентами експериментальних груп, які виявили в середньому на 0,87 бала вищий рівень сформованості дизайн-проектних компетентностей у порівнянні зі студентами контрольних груп, а отже і вищу дизайн-проектну придатність до діяльності за фахом.

Перспективним у подальших розвідках щодо підвищення ефективності дизайн-освітньої діяльності є вивчення рівнів дизайн-проектної компетентності студентів відповідно до опрацьованого навчального навантаження з дизайнерських дисциплін у кредитах ЄКТС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш. А. *Основы гуманной педагогики [Текст] : собрание сочинений Ш. А. Амонашвили : в 20 кн. / [ред.-сост.: М.В. Богуславский] ; Междунар. центр гуманной педагогики. – М. : Амрита-Русь, 2013. – Кн. 6, ч. 1 : Здравствуйте, Дети! – 2013. – 315 с.*
2. Дьяченко В. К. *Сотрудничество в обучении / В.К. Дьяченко. – М. : Просвещение, 1991. – 191 с.*
3. Кабалевский Д. Б. *Сила искусства / Д.Б. Кабалевский. – М. : Молодая гвардия, 1984. – 142 с.*
4. Кирюшин В. В. *Музыкальные мифы / В.В. Кирюшин. – М. : Тритон, 1993. – 174 с.*
5. Кыверяга А. А. *Методы исследования в профессиональной педагогике / А. А. Кыверяга. – Таллин : Валгус, 1980. – 330 с.*

6. Лысенкова С.Н. Педагогическое сотрудничество / С.Н. Лысенкова // Инновационные движения в российском школьном образовании. – М. : Парсифаль, 1997. – С. 383-386.
7. Неменский Б.М. Мудрость красоты : о проблемах эстетического воспитания / Б.М. Неменский. – М. : Просвещение, 1987. – 253 с.
8. Психология : [учебник для студ высш. учеб. заведений] / А. Петровский, М. Ярошевский, А. Брушлинский. - 6-е изд., стер. - М. : «Академия», 2006. - 512 с.
9. Щетинин М.П. Объять необъятное : записки педагога / М. П. Щетинин. – М. : Педагогика, 1986. – 176 с.
10. Эвристическое обучение. В 5 т. Т.1. Научные основы / Под ред. А. В. Хуторского. - М. : ЦДО «Эйдос», 2011. – 320 с. (Серия «Инновации в обучении»).

УДК 37.015.31:7.012 (07)

Володимир Томашевський
(Кривий Ріг, Україна)

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Стаття присвячена з'ясуванню та виокремленню ролі професійної освіти, вищих навчальних закладів у формуванні естетичної культури майбутніх дизайнерів. Сучасна освітньо-вихована практика потребує звернення особливої уваги до проблеми естетичного наповнення теорії і практики професійної підготовки майбутніх дизайнерів та посилення впливу професійної освіти на процес формування естетичної культури майбутніх дизайнерів за умови упровадження особистісно орієнтованої системи, в якій генералізованою ідеєю є розуміння естетичної культури як важливого духовно-функціонального утворення особистості, здатного до самоорганізації. Автор наголошує, що у процесі формування естетичної культури майбутніх фахівців існують значні резерви і недостатньо використані освітньо-виховні можливості. Це зумовлює необхідність посилення ролі вищих навчальних закладів у розвитку естетичної активності майбутніх дизайнерів, надання педагогічної уваги таким

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*